

SEVAN NİŞANYAN : Sıradan bir politikacının, padişah olma öyküsü

Posted on 11/04/2014

Son okuduğum kitap, Antonia Fraser'ın Cromwell biyografisi. 750 sayfa. Sıradan bir taşra politikacısının yükselip, diktatör ve padişah olma öyküsü.

Birkaç gözlem.

1- Devlet yönetmek biraz sanat, ama daha çok bilim, objektif şartları var. Maksat, otoriteyi kurmak ve korumak olunca, çok da fazla seçeneğin yok, belli bir yola giriyorsun.

Hayalperest devrim fikirleriyle de başlasan, sonunda I. Charles'tan çok da farkın olmayan bir yere geliyorsun. Bkz: Napolyon. Bkz: Atatürk ve Abdülhamid.

2- Devrim, otoritenin çöktüğü yer. Alışılmış otorite çökünce, yenisini inşa etmek kolay iş değil. Her kafadan bir ses çıkar, sesini duyuramazsın. Duyurman -ve çoğu zaman kelleni koruman- için elinde sağlam, sadık ve silahlı bir güç olması lazım. Lenin'inki, Bolşevik Parti idi. Cromwell'inki, New Model Army.

Kariyerinin dönüm noktası, 1648'de Putney'deki Ordu Konseyi. Çığırından çıkma eğilimi gösteren bir ortamda, ordunun en radikal taleplerine destek vermiş. Sonra adım adım aşırı unsurları temizlemiş, orduyu kendi iktidarının sakın ve muhafazakar bir aracına dönüştürmüştü. (Ama sonuna dek, orduya gebe kalmış. 1657'de taç ve hanedan projesinden, ordudaki yoldaşlarının itirazı nedeniyle vazgeçmek zorunda kalmış.)

3- Siyasette din, tarihin her çağında sahtekarlık unsuru. Üstelik, gözü olan herkes bunu görmüş. Fransa elçisi raporunda "hypocrite" deyip, geçmiş. (Ki, raporun muhatabı başvekil

Mazarin de sonuçta kardinaldir.) Halk şairleri, Püritenlerin din bezirganlığıyla dalga geçmiş. Buna rağmen, halk nezdinde dini şarlatanlığın çağlar boyunca etkisini yitirmemesi, şaşırtıcı.

Belki de oyunu riskli oynayan Lider'in, etrafındaki akil adamları baypas edip, halka gitmesinin yoludur. Gözlerini belertip, "Allah (cc) öyle emretti." dedin mi, nazırlarına elbette susmak düşer. Ahali de bunu bilir, hisseder, Allah'ın emrettiğine inandığından değil; nazırların ezilmesi hoşuna gittiğinden, sana inanmış görünür.

4- Büyük adamların kariyerinde belirleyici unsur: Şans. Büyük işler yapmak için, büyük riskler almak lazım. Objektif olarak bakarsan, bunların çoğu yanlış politikadır; yani kaybetme ihtimali, kazanma ihtimalinden büyüktür. O yüzden Lider'in çevresindeki akil adamlar her zaman "Abi etme, yapma, vazgeç" diye didinirler. Mantık ve ihtimal hesabı açısından onlar haklıdır. Ama tarih, kumar oynayıp kaybedenleri yazmaz ki! Marston Moor'da veya Naseby'de zar öbür türlü gelseydi, bugün Cromwell adını kaç kişi duymuş olurdu?

Bundan iki sonuç çıkaralım.

-Büyük Adam'ın etrafında bir süre sonra akil kimse kalmaz, şakşakçılar ile çanak yalayanlar kalır. Kaçınılmaz bir süreçtir. Tanım icabı, Büyük Adam = aklın sesine kulak asmayan adam.

-Zar aleyhte gelirse, bittin. Ama akil adamların itirazlarına rağmen zarı atıp, tutturursan; "Allah benimle" duygusuna kapılman, kaçınılmaz bir şey. Ondan sonra artık kimse seni durduramaz. Her başarıdan sonra, seni frenlemeye çalışan akil adamları biraz daha hor görmeye başlarsın.

Yani, bir kere Büyük Adamlık kariyerine girdin mi, geri dönmek zor. Her rauntta oyunu büyütme zorundasın, ta ki ayağın sürçünceye kadar.

Büyük İskender dünyayı fethetmeye çıktığında, etrafındaki akli başında adamlar, ne öğüt vermişlerdi sizce?

Kaynak: [AGOS](#)